

ТОВЧ ТАНИЛЦУУЛГА

Төрийн болон албаны нууцын тухай
хуулийн шинэчилсэн найруулгын
төсөл

Монгол Улсын Үндсэн хуулийн Арван зургадугаар зүйлийн 17-д “төр, түүний байгууллагаас хууль ёсоор тусгайлан хамгаалбал зохих нууцад хамаарахгүй асуудлаар мэдээлэл хайх, хүлээн авах эрхтэй. Хүний эрх, нэр төр, алдар хүнд, улсыг батлан хамгаалах, үндэсний аюулгүй байдал, нийгмийн хэв журмыг хангах зорилгоор задруулж үл болох төр, байгууллага, хувь хүний нууцыг хуулиар тогтоон хамгаална” гэж заасан.

Үндсэн хуульд заасны дагуу төрийн нууцлах мэдээллийг зөвхөн хуулиар тогтоох зорилгоор 1995 онд Төрийн нууцын тухай хууль, Төрийн нууцын жагсаалт батлах тухай хууль (2004 онд шинэчлэн найруулсан)-ийг тус тус баталснаар төрийн нууцыг хамгаалахтай холбогдсон харилцааг анх удаа хуулиар зохицуулж, төрийн нууцыг хамгаалах тогтолцооны эрх зүйн үндсийг тавьсан.

Үүнээс хойш Төрийн болон албаны нууцын тухай хууль 2016 оны 12 дугаар сарын 01-ний өдөр батлагдаж, 1995 оны Төрийн нууцын тухай хуульд байгаагүй “албаны нууц” хэмээх шинэ нэр томъёо тодорхойлогдон, практикт одоо хэрэглэгдэж байна.

Хууль зүйн үндэсний хүрээлэнгээс 2023 онд Төрийн болон албаны нууцын тухай хуулийн хэрэгжилтийн үр дагаварт хийсэн үнэлгээнд “...Төрийн болон албаны нууцын тухай хуулийн 5.1.2-т “албаны нууц” гэж задруулах, үрэгдүүлэх тохиолдолд салбарын болон төрийн байгууллага, бусад хуулийн этгээдийн ашиг сонирхолд хохирол учруулах төрийн хамгаалалтад байх мэдээллийг ойлгоно” гэж тодорхойлсон боловч “байгууллагын ашиг сонирхол” болон “салбарын ашиг сонирхол” зэрэг нэр томъёо, ойлголтын тодорхойгүй байдлаас үүдэн төрийн байгууллагын удирдлагаас байгууллагын үйл ажиллагаатай холбоотой мэдээллийг хэт өргөнөөр албаны нууцад хамааруулах явдал нийтлэг байна. Учир нь “албаны нууц”-ыг тодорхойлох шалгуурыг хуульчлаагүйгээс төрийн байгууллага, агентлагийн дарга нар албаны нууц хэмээх ангилалд хэт өргөн хүрээний мэдээллийг хамруулж, иргэний мэдэх эрхийг зөрчих явдал их байна. Өнөөгийн байдлаар “албаны нууц” гэх ойлголтын хүрээнд төрийн байгууллага бүр өөрийн зоргоор мэдээлэл нууцлах тохиолдол цөөнгүй байна” гэж дурджээ.¹

Тодруулбал, хуульд “салбарын болон төрийн байгууллага, бусад хуулийн этгээдийн ашиг сонирхолд хохирол учруулах” мэдээллийг албаны нууцад хамааруулахаар томъёолсон нь төрийн байгууллагаас нууцлах мэдээллийн төрөл, хэмжээ, агуулгыг хэт өргөжүүлж, мэдээллийг явцуу ашиг сонирхлоор албаны нууцад авах нөхцөлийг бүрдүүлсэн байна.

Улсын Их Хурлын 2010 оны 48 дугаар тогтоолоор баталсан “Монгол Улсын үндэсний аюулгүй байдлын үзэл баримтлал”-ын 3.6.3.2-т “Төрийн мэдээллийн ангилал, нууцын зэрэглэлийг оновчтой болгож, нууц хамгаалалтыг шинэ түвшинд гаргах эрх зүйн орчин, удирдлага, зохион байгуулалтыг боловсронгуй болгоно” гэж, Улсын Их Хурлын 2024 оны 21 дүгээр тогтоолоор баталсан “Монгол Улсын Засгийн

¹ Хууль зүйн үндэсний хүрээлэн, Төрийн болон албаны нууцын тухай хуулийн хэрэгжилтийн үр дагаврын үнэлгээ, 2023 он, 20-21 дэх хуудас.

газрын 2024-2028 оны үйл ажиллагааны хөтөлбөр"-ийн 4.1.4.1-д "Төрийн үйл ажиллагаанд иргэдийн хяналт тавих тогтолцоог технологийн шийдлээр сайжруулж, шилэн ажиллагааг үргэлжлүүлж, төрийн нууцад хамаарахаас бусад бүх шийдвэр, тогтоол, гэрээ, хэлцэл, мэдээллийн санг олон нийтэд нээлттэй, ил тод болгоно" гэж тус тус заасан.

Мөн Улсын Их Хурлын 2023 оны 59 дүгээр тогтоолын хавсралтаар баталсан "Авлигатай тэмцэх үндэсний хөтөлбөр (2023–2030 он)"-ийн 10.1.1-д "Үндэсний аюулгүй байдлыг хангах тусгайлсан чиг үүрэг бүхий байгууллагын харьяа төрийн өмчит хуулийн этгээдийн төсөв, санхүү, худалдан авах ажиллагаа болон хуулиар төрийн нууцад хамааруулснаас бусад мэдээллийг ил тод болгож, түүнд тавих хяналт, хариуцлагын тогтолцоог бүрдүүлнэ" гэж заасан.

Дээрх бодлогын баримт бичигт дэвшүүлсэн зорилтын хүрээнд төрийн үйл ажиллагааны ил тод, нээлттэй байдал, иргэдийн мэдэх эрхийн баталгааг хангах, авилга, хүнд суртлыг бууруулах, төрийн байгууллагын албаны нууцын хадгалалт, хамгаалалт, хяналтын үр дүнтэй тогтолцоог бүрдүүлэх зорилгоор Төрийн болон албаны нууцын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төслийг Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн 25 дугаар зүйлд заасан хэлбэр, мөн хуулийн 28-30 дугаар зүйлд заасан шаардлагад нийцүүлэн боловсрууллаа.

Хуулийн төсөл нь 39 зүйлтэй бөгөөд хуулийн төсөлд дараах зарчмын өөрчлөлтийг тусгалаа:

-Төрийн болон албаны нууцын тухай хуулийн нэрийг "Төрийн нууцын тухай хууль" болгон өөрчилж, тус хуулиар зөвхөн төрийн нууцтай холбогдсон харилцааг зохицуулах эрх зүйн үндсийг бүрдүүлсэн;

-төрийн байгууллагын албаны нууцтай холбоотой зохицуулалтыг бүхэлд нь хуулиас хассан;

-төрийн нууцад хамаарахаас бусад төрийн байгууллагын бүх мэдээлэл ил тод, нээлттэй байх нөхцөлийг бүрдүүлсэн;

-төрийн нууцын жагсаалтыг хуулиар тогтоох эрх зүйн үндсийг бүрдүүлж, парламентын хяналтыг бүрэн тогтоосон.

Хууль батлагдсанаар Монгол Улсын Үндсэн хуулиар баталгаажуулсан төр, түүний байгууллагаас хууль ёсоор тусгайлан хамгаалбал зохих нууцад хамаарахгүй асуудлаар мэдээлэл хайх, хүлээн авах иргэний эрх хангагдах суурь нөхцөл бүрдэнэ.

Мөн шийдвэр гаргалт хариуцлагатай, ил тод, нээлттэй байх, төрийн үйлчилгээ түргэн шуурхай, хүнд суртлаас ангид байх зарчмын хэрэгжилт хангагдаж, авилга, албан тушаалын гэмт хэрэг буурахад эерэг нөлөө үзүүлнэ.

Түүнчлэн, төрийн байгууллага, албан тушаалтан үндэслэлгүйгээр мэдээллийг нууцад хамааруулах явдлыг таслан зогсоож, үйлдэл гаргахаас сэргийлэх, улмаар төрд итгэх олон нийтийн итгэлийг нэмэгдүүлэх боломж бүрдэнэ.

Засгийн газрын шийдвэрээр төрийн нууцын жагсаалтыг салбар, байгууллагын хэмжээнд хэт өргөжүүлэн батлах зохицуулалтыг хүчингүй болгосноор төрийн нууцыг зөвхөн хуулиар тогтоох Үндсэн хуулийн үзэл санаа баталгаажна.

Хуулийн төслийг дагалдуулан:

-Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн 25 дугаар зүйлийн 25.2 дахь хэсэгт заасны дагуу 2016 оны 12 дугаар сарын 01-ний өдөр батлагдсан Төрийн болон албаны нууцын тухай хуулийг хүчингүй болсонд тооцох тухай хуулийн төсөл;

-хуульд заасан нэр томъёог жигдлэх, зохицуулалт хоорондын уялдааг хангах зорилгоор нийт 43 хуульд холбогдох нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төсөл;

-Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн 27 дугаар зүйлд заасны дагуу хууль хэрэгжүүлэхтэй холбогдуулан салбар, байгууллагын хэмжээнд албаны нууцад хамааруулсан мэдээллийг ил болгох арга хэмжээ, түүнийг хэрэгжүүлэх эрх бүхий этгээд, хугацааг тогтоосон шилжилтийн үеийн зохицуулалт бүхий Төрийн нууцын тухай хуулийг дагаж мөрдөх журмын тухай хуулийн төслийг тус тус боловсруулсан болно.

Засгийн газрын Хэрэг эрхлэх газар, Хууль зүй, дотоод хэргийн яам, Тагнуулын ерөнхий газар хамтран Хууль тогтоомжийн тухай хуульд заасны дагуу хуулийн төслийн олон нийтийн хэлэлцүүлгийг 2026 оны 02 дугаар сарын 13-ны өдөр зохион байгуулсан бөгөөд уг хэлэлцүүлэгт яамд, Засгийн газрын агентлагийн асуудал хариуцсан нийт 50 гаруй албан хаагчид оролцсон.

Түүнчлэн, хуулийн төслийг Засгийн газрын Хэрэг эрхлэх газрын (cabinet.gov.mn), Хууль зүй, дотоод хэргийн яамны (mojha.gov.mn) цахим хуудас болон эрх зүйн мэдээллийн нэгдсэн систем (legalinfo.mn)-д тус тус байршуулсан бөгөөд хуулийн төсөлтэй холбоотой санал бичгээр болон цахимаар ирээгүй болно.

---o0o---

ДЭЛГЭРЭНГҮЙ ТАНИЛЦУУЛГА

Төрийн болон албаны нууцын тухай
хуулийн шинэчилсэн найруулгын
төсөл

Монгол Улсын Үндсэн хуулийн Арван зургадугаар зүйлийн 17-д “төр, түүний байгууллагаас хууль ёсоор тусгайлан хамгаалбал зохих нууцад хамаарахгүй асуудлаар мэдээлэл хайх, хүлээн авах эрхтэй. Хүний эрх, нэр төр, алдар хүнд, улсыг батлан хамгаалах, үндэсний аюулгүй байдал, нийгмийн хэв журмыг хангах зорилгоор задруулж үл болох төр, байгууллага, хувь хүний нууцыг хуулиар тогтоон хамгаална” гэж заасан.

Улсын Их Хурлын 2010 оны 48 дугаар тогтоолоор баталсан “Монгол Улсын үндэсний аюулгүй байдлын үзэл баримтлал”-ын 3.6.3.2-т “Төрийн мэдээллийн ангилал, нууцын зэрэглэлийг оновчтой болгож, нууц хамгаалалтыг шинэ түвшинд гаргах эрх зүйн орчин, удирдлага, зохион байгуулалтыг боловсронгуй болгоно” гэж, Улсын Их Хурлын 2024 оны 21 дүгээр тогтоолоор баталсан “Монгол Улсын Засгийн газрын 2024-2028 оны үйл ажиллагааны хөтөлбөр”-ийн 4.1.4.1-д “Төрийн үйл ажиллагаанд иргэдийн хяналт тавих тогтолцоог технологийн шийдлээр сайжруулж, шилэн ажиллагааг үргэлжлүүлж, төрийн нууцад хамаарахаас бусад бүх шийдвэр, тогтоол, гэрээ, хэлцэл, мэдээллийн санг олон нийтэд нээлттэй, ил тод болгоно” гэж тус тус заасан.

Иймд Монгол Улсын Үндсэн хуульд заасны дагуу төрийн нууцыг зөвхөн хуулиар тогтоон хамгаалах, төрийн үйл ажиллагааны ил тод, нээлттэй байдал, иргэдийн мэдэх эрхийн баталгааг хангах, авилга, хүнд суртлыг бууруулах, төрийн нууцын хадгалалт, хамгаалалт, хяналтын үр дүнтэй тогтолцоог бүрдүүлэх зорилгоор Төрийн болон албаны нууцын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төслийг боловсрууллаа.

Хуулийн төсөл нь 7 бүлэг, 39 зүйлтэй бөгөөд хуулийн төсөлд дараах зарчмын өөрчлөлтийг тусгасан:

1/Төрийн байгууллагын албаны нууцтай холбоотой зохицуулалтыг бүхэлд нь хассан:

Одоо хүчин төгөлдөр мөрдөж байгаа Төрийн болон албаны нууцын тухай хуульд “салбарын болон төрийн байгууллага, бусад хуулийн этгээдийн ашиг сонирхолд хохирол учруулах” мэдээллийг албаны нууцад хамааруулахаар хуульчилсан нь төрийн байгууллагын нууцлах мэдээллийн төрөл, хэмжээ, агуулгыг хэт өргөжүүлсэн байна.

Мөн хуулийн 4 дүгээр зүйлийн 4.1 дэх хэсэгт “Мэдээллийг төрийн болон албаны нууцад хамааруулах, нууцлахад хуульд нийцсэн, үндэслэлтэй байх” гэсэн зарчмыг тусгасан боловч хууль зөрчиж, мэдээллийг явцуу ашиг сонирхлын хүрээнд нууцад хамааруулах нь төрийн үйл ажиллагааны ил тод, нээлттэй байдалд сөргөөр нөлөөлж, иргэдийн мэдэх эрх хангагдахгүй байх, авлига, албан тушаалын гэмт хэрэг үйлдэгдэх суурь нөхцөлийг бүрдүүлж байна.

Тухайлбал, 2025 онд Тагнуулын ерөнхий газраас хуульд заасан чиг үүргийн хүрээнд 59 төрийн байгууллагын нийт 882 албаны нууцад хяналт шалгалт хийснээс 31 хувь буюу 274 мэдээллийг үндэслэлгүйгээр нууцалсан зөрчил илэрсэн байна.

2/Төрийн нууцын жагсаалтыг хуулиар тогтоох эрх зүйн үндсийг бүрдүүлсэн:

Төрийн болон албаны нууцын тухай хуулийн 13 дугаар зүйлийн 13.2 дахь хэсэгт заасны дагуу Засгийн газрын 2017 оны 09 дүгээр сарын 13-ны өдрийн 247 дугаар тогтоолоор салбар, байгууллагын хэмжээнд төрийн нууцад хамаарах 574 мэдээллийн жагсаалтыг баталсан. Уг жагсаалтад 2019-2024 онд нийт 8 удаа нэмэлт, өөрчлөлт оруулсан бөгөөд мэдээллийн жагсаалтаас хассан-2, өөрчлөлт оруулсан-3, нэмсэн-14 тохиолдол байна.

Иймд төрийн нууцын жагсаалтыг Засгийн газрын шийдвэрээр баталснаар ард түмнээс сонгон байгуулсан төрийн эрх барих дээд байгууллага Улсын Их Хурлын хяналт суларч, уг жагсаалтыг үндэслэлгүйгээр өргөжүүлэх нөхцөл бүрдэж байгаа тул “төрийн нууцыг хуулиар тогтоон хамгаалах” олон улсын нийтлэг зарчимд нийцүүлэн төрийн нууцын жагсаалтыг хуулиар тусгайлан батлахаар тусгасан.

Хуулийн төслийн Нэгдүгээр бүлэгт хуулийн зорилт, хууль тогтоомж, хуулийн үйлчлэх хүрээ, мэдээллийг төрийн нууцад хамааруулах, нууцлах зарчим, нэр томъёоны тодорхойлолт, төрийн байгууллага, албан тушаалтны төрийн нууцыг хамгаалах нийтлэг үүрэг, төрийн нууцыг өмчлөх, гадаад улс, олон улсын байгууллагад шилжүүлэх зохицуулалтыг тусгасан.

Төрийн болон албаны нууцын тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.1.4 дэх заалтад төрийн нууцад хамааруулсан мэдээлэлтэй танилцах, эсхүл тараахад хязгаарлалт тогтоох арга хэмжээг “мэдээллийг нууцлах” гэдэгт хамааруулж ойлгохоор хуульчилсныг өргөжүүлж, мэдээллийг эзэмших, ашиглах, дамжуулах үйл ажиллагааг хамааруулахаар нэмж тусгасан.

Хоёрдугаар бүлэгт төрийн байгууллага, албан тушаалтны бүрэн эрх буюу төрийн нууцыг хамаалах талаар Улсын Их Хурал, Ерөнхийлөгч, Засгийн газар, тагнуулын байгууллага болон бусад байгууллага, албан тушаалтны бүрэн эрхийг хуульчилсан.

Төрийн нууцын жагсаалтыг хуулиар батлахаар тусгасантай холбогдуулан мэдээллийг төрийн нууцад хамааруулах, ил болгох, нууцын зэрэглэл, хугацааг тогтоох бүрэн эрхийг Улсын Их Хурал хэрэгжүүлнэ.

Харин мэдээллийг төрийн нууцад хамааруулах, ил болгох, нууцад хамаарах мэдээллийг шилжүүлэх, нууцын зэрэглэл, хугацааг тогтоох асуудлаар санал боловсруулж, Засгийн газарт хүргүүлэх бүрэн эрхийг тагнуулын байгууллага хэрэгжүүлж, эдгээр асуудлыг хэлэлцэн Улсын Их Хуралд оруулах бүрэн эрхийг Засгийн газар хэрэгжүүлэхээр зохицууллаа.

Байгууллага, албан тушаалтны хувьд эрхэлсэн салбар, харьяа байгууллагын хэмжээнд төрийн нууцыг хамгаалах тухай хууль тогтоомжийн хэрэгжилтийг зохион байгуулах бөгөөд тухайн байгууллагын чиг үүрэг, үйл ажиллагааны онцлогийг харгалзан төрийн нууцыг хамгаалах талаар нарийвчилсан зохицуулалт бүхий журмыг Засгийн газраас баталсан нийтлэг журамд нийцүүлэн баталж мөрдүүлэх боломжтой байхаар тусгасан.

Гуравдугаар бүлэгт төрийн бодлого, эдийн засаг, шинжлэх ухаан, техник технологи, батлан хамгаалах, тагнуул, сөрөх тагнуул, хууль сахиулах ажил, мэдээллийн аюулгүй байдлын болон бусад хүрээнд хамаарах төрийн нууцад хамаарах 62 мэдээллийн хүрээг хуульчлан тогтоосон.

Дээрх хүрээнд хамаарах төрийн нууцын жагсаалтыг хуулиар тогтоохоор зааж, уг жагсаалтад салбарын болон байгууллагын хэмжээнд мэдээллийг нууцлах хугацаа, нууцын зэрэглэлийг тусгасан байхаар зохицуулсан.

Дөрөвдүгээр бүлэгт төрийн нууцад хамаарах мэдээллийг нууцлах арга хэмжээ, мэдээллийн нууцын зэрэглэл, түүний шалгуур, мэдээллийг нууцлах хугацаа, нууцыг ил болгох үндэслэл, журмын талаар тусгасан.

Төрийн нууц нь “нууц”, “маш нууц”, “онц чухал нууц”-ын зэрэглэлтэй байх бөгөөд задруулах, үрэгдүүлэх тохиолдолд:

-Монгол Улсын тусгаар тогтнол, бүрэн эрхт байдал, нутаг дэвсгэрийн бүрэн бүтэн байдалд аюул, занал учруулах, үндэсний ашиг сонирхолд онц хүнд үр дагавар бий болгох, хүний амь биед аюул учруулах мэдээлэл-“онц чухал нууц” зэрэглэлд;

-Монгол Улсын үндэсний ашиг сонирхолд хүнд үр дагавар бий болгох, батлан хамгаалах чадавхыг сулруулах мэдээлэл-“маш нууц” зэрэглэлд;

-үндэсний аюулгүй байдлыг хангах үйл ажиллагаанд хохирол учруулах, маш нууц, онц чухал нууц зэрэглэлд хамаарах мэдээллийг задруулах нөхцөл бий болгох мэдээллийг “нууц” зэрэглэлд тус тус хамааруулахаар шалгуурыг тодорхойлсон.

“Онц чухал нууц” зэрэглэлд хамаарах мэдээллийг 30 жил, “маш нууц” зэрэглэлд хамаарах мэдээллийг 20 жил, “нууц” зэрэглэлд хамаарах мэдээллийг 10 жилийн хугацаагаар нууцлах бөгөөд хугацаа тогтоох боломжгүй, тодорхой үйлдэл хийснээр, эсхүл үйл явдал болсноор ил болох бол тухайн нөхцөлийн дагуу нууцлах хугацааг тооцохоор заасан.

Төрийн нууцыг ил болгох үндэслэлийг дараах байдлаар хуульчилсан:

1/төрийн нууцын жагсаалт батлах тухай хуульд өөрчлөлт орсон;

2/нөхцөл байдал өөрчлөгдсөний улмаас төрийн нууцад хамааруулсан тодорхой мэдээллийг цаашид нууцлах шаардлагагүй болсон (энэ тохиолдолд тагнуулын байгууллага тухайн нууц баримт бичиг, бусад тээгчийг ил болгох саналаа холбогдох санал, дүгнэлтийн хамт Засгийн газарт хүргүүлэх ба уг санал, дүгнэлтийг үндэслэн мэдээллийг ил болгох эсэхийг Засгийн газрын өргөн мэдүүлснээр Улсын Их Хурал шийдвэрлэнэ);

3/нууцлах хугацаа дуусгавар болсон (энэ тохиолдолд төрийн байгууллага, албан тушаалтан тухайн мэдээллийг нууцлах хугацаа дуусахаас 3-аас доошгүй сарын өмнө ажлын хэсэг байгуулан шинжилгээ хийлгэж, үндэслэл бүхий дүгнэлт гаргуулах ба мэдээллийг ил болгох, эсхүл нууцлах хугацааг сунгах талаар тагнуулын байгууллагын саналыг авсны үндсэн дээр шийдвэрлэнэ).

Мөн хуулийн төслийн 20 дугаар зүйлийн 20.4 дэх хэсэгт “Гүйцэтгэх ажлын мэдээллийн эх сурвалж болон гүйцэтгэх ажлын нэгдсэн тоо бүртгэлд холбогдох

мэдээлэлтэй зөвхөн шалгаж байгаа асуудлын хүрээнд Улсын Их Хурлын зөвшөөрснөөр Улсын Их Хурлын Тусгай хяналтын дэд хорооны дарга, гишүүд танилцах бөгөөд бусад хүн танилцахыг хориглоно” гэж заасантай уялдуулан уг хэсэгт заасан төрийн нууцад хамаарах мэдээллийг ил болгохыг хориглох хязгаарлалтыг тогтоосон.

Тавдугаар бүлэгт төрийн нууцтай танилцах нөхцөл, тусгай нөхцөл, төрийн нууцтай танилцах эрх, түүнийг олгох, татгалзах үндэслэл, уг эрхийг түдгэлзүүлэх, хүчингүй болгох, аюулгүй байдлын шалгалт явуулах, төрийн нууцтай танилцах албан тушаалтан, иргэний нийтлэг үүрэг, төрийн нууц хамгаалах ажилтны үүрэг, түүний хууль зүй, эдийн засгийн баталгаатай холбоотой зохицуулалтыг тусгасан.

Төрийн нууцтай танилцах эрх нь тухайн танилцах нууцын зэрэглэлээс хамааран түвшинтэй байх бөгөөд түүнийг олгохтой холбоотой харилцааг төрийн нууцыг хамгаалах нийтлэг журмаар зохицуулна.

Мөн төрийн нууцтай танилцах эрх олгохдоо тухайн албан тушаалтан, иргэний эрүүгийн хариуцлага хүлээсэн болон шалгагдаж байгаа гэмт хэргийн сэдэлт, зорилго, гэм буруугийн хэлбэр, учирсан хохирол, хор уршгийн шинж чанар, хэр хэмжээ, үйлдэхэд нөлөөлсөн шалтгаан, нөхцөл зэргийг заавал харгалзан үздэг байхаар тодотгож оруулсан.

Түүнчлэн, төрийн нууцтай танилцах албан тушаалтан, иргэнд аюулгүй байдлын шалгалтыг тагнуулын байгууллага явуулах ба уг шалгалт явуулах журмыг тагнуулын байгууллагын дарга батлахаар заасан.

Зургаадугаар бүлэгт төрийн нууцыг хамгаалах ажлын зохион байгуулалт, төрийн нууц, түүний тээгчийг бүтээх, боловсруулах, хадгалах, ашиглах, дамжуулах, бүртгэх, тээвэрлэх, илгээх, устгах, төрийн нууцыг төрийн байгууллага, бусад хуулийн этгээдэд шилжүүлэх, төрийн нууцыг хамгаалах үйл ажиллагаа, түүнд тавих хяналтын зохицуулалтыг тусгасан.

Монгол Улсын төрийн нууцын ашиглалт, хадгалалт, хамгаалалтад хяналт тавих үйл ажиллагааг Засгийн газар чиглүүлэн удирдах бөгөөд тагнуулын байгууллага бүрэн эрхийнхээ хүрээнд төрийн нууцыг хамгаалах үйл ажиллагааг хэрэгжүүлнэ.

Энэ хүрээнд тагнуулын байгууллага улсын хэмжээнд өмчийн хэлбэр, харьяалал харгалзахгүйгээр төрийн байгууллага, бусад хуулийн этгээдийн төрийн нууцын хамгаалалтыг хянан шалгаж, зөрчил, дутагдлыг арилгах хугацаатай үүрэг өгч, биелэлтийг хангуулах ба байгууллага, албан тушаалтан тагнуулын байгууллагын албан шаардлагыг заавал биелүүлэх үүрэгтэй гэж хуульчилсан.

Төрийн болон албаны нууцын тухай хуульд мэдээллийг үндэслэлгүйгээр нууцалсан тохиолдлыг ил болгох үндэслэлд хамааруулж байсныг агуулгын хувьд хяналт шалгалттай уялдуулж энэ нь тагнуулын байгууллагын дүгнэлтээр тогтоогдсон бол тухайн зөрчил бүхий мэдээллийг ил болгох журмыг баримтлан шийдвэрлэхээр зохицуулсан.

Мөн тагнуулын байгууллага төрийн нууцын хууль тогтоомжийн биелэлт, хяналт, шалгалтын нэгдсэн дүнгийн талаарх мэдээллийг жил бүр Засгийн газарт танилцуулж, Улсын Их Хуралд хүргүүлдэг байхаар тусгалаа.

Хуулийн төслийг дагалдуулан:

-Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн 25 дугаар зүйлийн 25.2 дахь хэсэгт заасны дагуу 2016 оны 12 дугаар сарын 01-ний өдөр батлагдсан Төрийн болон албаны нууцын тухай хуулийг хүчингүй болсонд тооцох тухай хуулийн төсөл;

-хуульд заасан нэр томъёог жигдлэх, зохицуулалт хоорондын уялдааг хангах зорилгоор нийт 43 хуульд холбогдох нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төсөл;

-Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн 27 дугаар зүйлд заасны дагуу хууль хэрэгжүүлэхтэй холбогдуулан салбар, байгууллагын хэмжээнд албаны нууцад хамааруулсан мэдээллийг ил болгох арга хэмжээ, түүнийг хэрэгжүүлэх эрх бүхий этгээд, хугацааг тогтоосон шилжилтийн үеийн зохицуулалт бүхий Төрийн нууцын тухай хуулийг дагаж мөрдөх журмын тухай хуулийн төслийг тус тус боловсруулсан.

Шилжилтийн үеийн зохицуулалтын хүрээнд төрийн байгууллага, бусад хуулийн этгээд нь Төрийн болон албаны нууцын тухай хуулийн 14 дүгээр зүйлийн 14.1 дэх хэсэгт заасны дагуу албаны нууцад хамааруулсан баримт бичиг, бусад зүйлийг тагнуулын байгууллагын саналыг үндэслэн ил болгох арга хэмжээг зохион байгуулахаар тусгав.

Мөн Засгийн газар Төрийн нууцын тухай хуулийн хэрэгжилтийг хангахад шаардлагатай дүрэм, журмыг боловсруулж, батлах, хууль тогтоомжийн сургалт, сурталчилгаа, зохион байгуулалтын арга хэмжээг төлөвлөн хэрэгжүүлэхээр зохицууллаа.

---oOo---